

İlkokullarda Depreme Yönelik Yapılan Çalışmalarının İncelenmesi

Gamze ETEM^{1*} ve Seda KERİMGİL ÇELİK^{2*}

¹Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

²Sınıf Öğretmenliği /Eğitim Fakültesi, Fırat Üniversitesi, Türkiye

*(gamzeetemm@gmail; skerimgil@firat.edu.tr)

Özet – Deprem, zelzele ya da yer sarsıntısı yer kabuğu içerisindeki kırılmalarla ansızın oluşan titreşimlerin dalgalar şeklinde yayılarak yeryüzünü sarsmasıdır. Deprem ciddi oranda mal ve can kayıplarına sebep olmaktadır. Ülkemizde sıklıkla depremler yaşanmaktadır. Yaşanan bu depremler bazen de ciddi boyutta can ve mal kaybına neden olmuştur. 6 Şubat 2023’te ülkemizde yaşanan ve literatürlere “asrın felaketi” olarak geçen depremde insanlar çok ciddi zararlar görmüş can ve mal kayıpları yaşanmıştır. Yaşanan bu felaket deprem konusunu tekrar gündeme getirmiş, insanlar depreme karşı hazırlıklı olmak için çeşitli çalışmalara girmiş ve deprem alanında yapılan çalışmaların önemi artmıştır. Bu çalışmada ilkokullarda yapılan çalışmaları irdelemek ve yapılan çalışmalar arasındaki ilişkiye bakılmak istenmiştir. Bu amaçla yayınlanan makale ve tezler incelenmiştir. Bu çalışmada ilkokullarda gerçekleştirilen akademik çalışmalar taranmıştır. Araştırma kapsamında çalışmanın amacına uygun 16 makale 12 teze ulaşılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve literatür tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen çalışmaların türlerine ve yıllarına göre dağılımı, çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknik, örneklem grupları ve veri toplama araçları olmak üzere dört başlık altında analiz edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre çalışmaların çoğu 2011-2020 yılları arasında olduğu, ulaşılan makale sayısı tezlerden fazla olduğu, çoğu çalışmanın nicel araştırma yöntemi ile yazıldığı, çoğu çalışmada örneklem grubunu öğretmenlerin oluşturduğu, anketin diğer veri toplama araçlarına nazaran daha çok kullanıldığı ve örneklem gruplarının seçildiği yerin en çok Ankara olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler – İlkokul, Deprem, Afet, Öğretim, Eğitim

I. GİRİŞ

Türkiye fiziki özellikleri sebebiyle deprem başta olmak üzere sıklıkla afete sebep olan durumlarla karşılaşmaktadır[1]. Türkiye aktif fay hatları üzerindedir. Türkiye’nin büyük ve küçük levhalar arasında olması topraklarının büyük bir kısmının deprem kuşağı içinde olmasına sebep olmuştur[2]. Depremi etkili olacağı yer ve şiddeti açısından tahmin edilemeyen, can ve mal kayıplarına sebep olabilecek bir doğa olayıdır[3]. Yaşanılan depremin büyüklüğü ve derinliği yaşanan kayıpları etkilemektedir.

Depremlerden kaçmak, yok saymak veya kabullenmemek mümkün değildir.

Deprem bu ülkenin gerçeğidir. Türkiye geçmişine bakıldığında deprem sıklıkla kendini göstermiştir.

Türkiye Cumhuriyeti geçmişinde Varto, Erzincan, Gölcük, Düzce, Elazığ, İzmir ve Van gibi büyük ölçüde can ve mal kaybına neden olan büyük depremler yaşanmıştır[4]. 6 Şubat 2023’te yaşadığımız ve literatürlere “Asrın Felaketi” olarak geçen ve 11 ilde yıkıma yol açan depremde ciddi oranda can ve mal kaybı yaşanmıştır[5]. Her kesimden insanımızı kaybettiğimiz bu felaket insanlarda deprem korkusunu uyandırmış ve deprem bilincinin önemini vurgulamıştır.

Bu depremle bina sağlamlığı ve depreme hazır olma, bilgi sahibi olma önem kazanmıştır. Depremde çok fazla can kaybının olması ve yaşanan depremin büyüklüğü ve yıkıcılığı insanları korkutmuş olay sonrası gerek medyada gerekse gündelik hayatta deprem tedbirleri konuşulmaya

başlanmıştır. Depremde her yaştan can kaybı yaşanmıştır. Yaşanan can kayıpları gerek bilgi eksikliği gerekse bina sağlamlığıyla ilgili yetersiz bilgiye sahip olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Depremlerde can ve mal kaybını azaltmak için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Her kesimden farklı şekilde yapılan bu çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Altay(2008) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler ders kitaplarındaki depremle ilgili kazanımları incelemiş ve çalışma sonucunda deprem kazanımlarının yeterince yer verilmediğine ve kullanılan yöntem teknik ve araçların da yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır[6]. Gürbüz ve Koyuncu (2023) yaptığı çalışmada depremden en çok etkilenen kesimin çocuklar olduğunu çocukların deprem sebebiyle stres, umutsuzluk ve travma gibi olumsuz durumlarla mücadele ettiğini belirtmiştir[3]. Adıgüzel (2007) yapmış olduğu çalışmada okul yöneticilerin kendilerini deprem konusunda yaptığı çalışmada yöneticilerin konu hakkında bilgi sahibi olduklarını düşündüklerini ve kendilerini bu konu hakkında yeterli buldukları aynı zamanda kıdeme göre de kıdemi fazla olan yöneticilerin kendilerini yeterli gördüğü sonucuna ulaşmıştır[7]. Bulu (2022) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin afet bilinci düzeyleri üzerinde araştırma yapmış ve öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin genelde yüksek olduğunu ve kişilerin cinsiyet, bulunan yer gibi unsurlara göre farklılaştığını ve kıdem, cinsiyet ve unvan gibi unsurlara göre farklılaşmadığını tespit etmiştir[8]. Çelik, Dur ve Bayar (2009) yaptıkları çalışmada anasınıflı öğrencilerinin deprem algısının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır[9]. Çelik ve Gündoğdu(2022) yaptıkları çalışmada ilkokullarda çalışan öğretmenlerin deprem algılarının yüksek olduğunu ve afet uygulamalarının iyileştirilmesi gerektiği görüşlerine ulaşmıştır[10]. Boztuğ ve Akyol (2016) yaptıkları çalışmada depremle ilgili okulların eğitim politikalarında yetersizlikler olduğunu, eğitim ve iletişim yoksunluğu ve medyanın etkisiyle iç ve dışta oluşabilecek tehditlerden oluşabilecek sorunlara karşı yeterli olunmadığı ve bunun güvenlik sorunlarını ortaya çıkarabildiği sonucuna ulaşmıştır[11]. Çoşkun (2011) yaptığı çalışma kapsamında görüşme ve uygulama yapmış elde ettiği sonuçlara göre afet eğitimi kişilerin cinsiyeti, eğitim durumu, ekonomik düzeyi, yaşı gibi durumlar afet bilincine etki etmektedir. Buna ek

teknolojik yatkınlık ve sayısal uçurum kavramları da etki etmektedir[12]. Uygulamalarda görsel ve işitsel materyal kullanımının da kalıcılığı artırdığı tek eğitim metoduyla değil eğitim metodlarını çeşitlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Değirmenci, Kuzey ve Yetişensoy (2019) yaptığı çalışmada sosyal bilgiler ders kitaplarını incelemiş ve afetlerle ilgili kullanılan metin ve görsellerin afet bilinci oluşturulmak istendiğini ve depreme daha fazla vurgu yapıldığı sonucuna ulaşmıştır[13]. Erdoğan (2010) yaptığı çalışmada öğrencilere aktif öğrenme tekniğiyle deprem kazanımlarını uygulamış çalışma sonrasında deney grubu öğrencilerin son test ve fark puanları yönünden kontrol grubuna nazaran daha anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır[14]. Çoban (2017) yaptığı çalışmada ilkokul öğrencilerinin üç boyutlu bilgisayar oyunları ile depreme yönelik hazırlık ve korunma bilgisi vermeyi amaçlamış araştırma sonuçlarında deney grubunun kontrol grubuna nazaran daha verilen kazanımları ortaya koymada başarılı kontrol grubunun ise alınan kazanımlar olarak daha başarısız olduğu ve öğrencilerin verilen eğitimleri daha verimli buldukları sonucuna ulaşmıştır[15]. Doğan (2017) yaptığı çalışmada bir grup öğrenciye deprem kazanımları bilgisayar oyunları ile diğer grup öğrencilere ise geleneksel yöntemlerle vermiş. Süreç sonunda bilgisayar oyunları ile kazanımları alan öğrencilerin geleneksel yöntemlerle alan öğrencilere nazaran daha yüksek puanlar aldığı, dijital oyunların akademik başarıyı olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır[16]. Tekin ve Dikmenli (2021) yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet ve afet bilinci algısı yüksek düzeyde olduğu orta düzeydeyse afet sonrası bilince sahip oldukları afet bilincinin cinsiyet, deneyim, yaşanan yer ve sınıf düzeyleri ile aralarında ilişki bulunmadığı fakat üniversiteler arası afet eğitimi değişkenleri arasında anlamlı farklar olduğu sonucuna ulaşmıştır[17]. Özdemir ve diğerlerinin (2002) yaptığı çalışma sonucunda deprem öğretimini engelleyen faktörlerin depremin içerik olarak kendisinden kaynaklanan, müfredattan kaynaklanan, basın yayın organlarından kaynaklanan, öğrenciden kaynaklanan ve öğretmenden kaynaklanan başlıca sorunlara ulaşmıştır[18].

Ülkemizde yakın zamanda yaşanan deprem, deprem anında kullanılacak bilgiye olan ihtiyaçların önemini bir kez daha gün yüzüne çıkarmıştır.

Depremde çok sayıda can kaybı yaşanmıştır. Yaşanan can kayıplarının bir kısmı da bilgi yetersizliğinden meydana geldiği tahmin edilmektedir. Bu sebeple ki yetiştirdiğimiz bireylere deprem bilgisini vermenin ne kadar gerekli ve hayati olduğu ve bu konunun ne kadar irdelendiği merak edilmektedir. Çalışmada, yapılan araştırmalar belirlenen kriterlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Yöntem

Bu araştırmanın modeli nitel araştırma yöntemidir. Literatür tarama deseni kullanılmıştır. Literatür taraması araştırılan konuya ilişkin bilgileri bulmaya, araştırmaya kuramsal bir boyut kazandırmaya ve benzer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırma yapmaya bu sayede benzerlik ve farklılıkları ve bunların nedenlerini hakkında çıkarımda bulunmaya yardımcı olur[19]

Evren ve örneklem/Materyal

Araştırma, Türkiye’de ilkokullara yönelik yapılan depremle ilgili çalışmaları (makale, tez) içermektedir.

Verilerin Toplanması

Nitel araştırmanın kullanıldığı bu çalışmada veri toplama tekniği olarak da doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu ve olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar[20]. Veriler elektronik ortamda toplanmıştır. Araştırmada Türkiye’de ilkokullara yönelik çalışılmış makale ve tezler incelenmiştir. Alan yazın taranırken “ilkokul” ve “deprem” anahtar kelimeleri kullanılarak taranarak dokümanlara ulaşılmıştır. Google Akademik(scholar.google.com), Dergipark ve YÖKTEZ arama motorlarına ilkokul ve deprem anahtar kelimeleri yazılarak çalışmalara ulaşılmış ve çalışmaların içeriği analiz edilerek, incelenerek çalışmalar ayıklanmıştır.

İçerik Analizi

Elde edilen veriler betimsel analizle analiz edilmiştir. “İlkokul ve “deprem” anahtar kelimeleri Google akademik, dergipark ve Yöktez üzerinde aratarak veri toplamıştır. Sonra toplanan bu iki farklı veriler karşılaştırılmış ve bulunan

veriler arasında farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Toplanan çalışmaların türlerine ve yıllarına göre dağılımı, çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknik, örneklem grupları ve veri toplama araçları olmak üzere dört başlık altında analiz edilmiştir.

III. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde ulaşılan kaynakların belirlenen kriterlere göre incelemesi yapılmıştır.

İncelenen Çalışmaların Kategori ve Yayın Yıllarına İlişkin Bulgular

Tablo 1. Akademik Verilerin Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori türü	Sayı
Makale	16
Tez	12
Toplam	28

Tablodaki veriler incelendiğinde yapılan çalışmada [7], [6], [21], [22], [11], [10], [13], [23], [24], [25], [26], [27], [28], [29], [18], [30], [31], [32], [17], [8], [33], [15], [34], [16], [14], [35], [36], [37] olmak üzere 28 tane akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan akademik çalışmaların on altı tanesi makale iken 12 tanesi tez olmaktadır. Bu bilgiden hareketle makale sayısı tez sayısından fazladır.

Tablo 2. Akademik Verilerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllara göre dağılım	Sayı
2000-2010	8
2011-2020	15
2021 ve sonrası	5
Toplam	28

Tablodaki veriler incelendiğinde 2000- 2010 yılları arasında 8 akademik veri, 2011-2020 yılları arasında 15 akademik veri ve 2021 ve sonrasında 5 akademik veriye ulaşılmıştır. En çok makale 2011-2020 yılları arasında yayımlanmıştır.

İncelenen Çalışmalarda Kullanılan Yöntem ve Tekniğe İlişkin Bulgular

Tablo 3. Akademik Verilerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem-Teknik	Sayı
Nitel	15
Nitel	12
Karma	1
Toplam	28

Elde edilen veriler nitel, nicel ve karma yöntem olarak gruplara ayrılmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde nicel araştırma yöntemle yazılmış 15 akademik veri, nitel araştırma yöntemle yazılmış 12 akademik veri ve karma yöntemle yazılmış 1 akademik veriye ulaşılmıştır. Bu bilgilere bakıldığında en fazla Nitel Araştırma Yöntemi sonrasında Nicel Araştırma Yöntemi ve son olarak da Karma Yöntem kullanılmıştır.

İncelenen Çalışmalarda Örneklem/Materyal Gruplarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Akademik Verilerin Örneklem/Materyal Gruplarına Göre Dağılımı

Örneklem Materyal Grubu	Sayı
Öğrenci	6
Öğretmen	10
Yönetici	6
Öğretmen Adayı	6
Doküman	4
Bina	1
Toplam	33

Tablodaki veriler incelendiğinde örneklem grubu öğrenci olan 6 akademik veri, örneklem grubu öğretmen olan 10 akademik veri, örneklem grubu yönetici olan 6 akademik veri, örneklem grubu öğretmen adayı olan 6 akademik veri, örneklem grubu doküman olan 4 akademik veri ve örneklem grubu bina olan 1 akademik veriye ulaşılmıştır. Bilgilerden hareketle en fazla çalışılan örneklem grubu öğretmenlerdir. Bazı araştırmalarda iki veri grubu birlikte kullanılmıştır.

İncelenen Çalışmalarda Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 5. Akademik Verilerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri toplama araçları	Sayı
Anket/Ölçek	13
Görüşme	10
Başarı Testi	4
Açık uçlu soru	1
Toplam	28

Tablodaki veriler incelendiğinde veri toplama aracı anket olan 13 akademik veri, veri toplama aracı görüşme olan 10 akademik veri, veri toplama aracı başarı testi olan 4 akademik veri ve veri toplama aracı açık uçlu soru olan 1 akademik veriye ulaşılmıştır. 3 doküman çalışmasında ise veri toplama aracı kullanılmamıştır. Bilgilerden

hareketle en fazla kullanılan veri toplama aracı anket/ölçeklerdir.

İncelenen Çalışmalarda Örneklem Uygulandığı Yerlere İlişkin Bulgular

Tablo 6. Akademik Verilerin Örneklem Uygulandığı Yerlerine Göre Dağılımı

Örneklem Uygulandığı Yerler	Sayı
İstanbul	3
Aydın	2
Van	1
İzmir	2
Muş	1
Ankara	4
Ağrı	1
Sivas	1
Kırşehir	3
Amasya	1
Bolu	1
Kırıkkale	2
Sakarya	1
Osmaniye	1
Manisa	1

Tablodaki veriler incelendiğinde örneklem uygulandığı yer İstanbul olan 3 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Aydın olan 2 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Van olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer İzmir olan 2 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Muş olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Ankara olan 4 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Ağrı olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Sivas olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Kırşehir olan 3 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Amasya olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Bolu olan 2 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Kırıkkale olan 2 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Sakarya olan 1 akademik veri, örneklem uygulandığı yer Osmaniye olan 1 akademik veri ve örneklem uygulandığı yer Manisa olan 1 akademik veriye ulaşılmıştır. Bilgilerden hareketle en fazla çalışmanın yapıldığı yer Ankara'dır.

IV. TARTIŞMA-

Bu çalışmada Türkiye'de ilkokullarda depremle ilgili yapılan akademik çalışmaları incelemiş ve incelenen çalışmaların genel durumunu belirlemek

hedeflenmiştir. Literatür incelemesi sonucunda 28 çalışılmaya ulaşılmış ve bu çalışmaları kullanılan yöntem-teknik, örneklem grubu ve örneklemelerin buldukları yer, veri toplama araçları gibi çeşitli yönlerden incelenmiştir.

Ulaşılan çalışmaların çoğu 2011-2020 yılları arasındadır. Bu bilgiden yola çıkarak 2000-2010 yıllarına nazaran ilkokullara yönelik yapılan deprem konulu çalışmalarının önemini arttırdığını veya araştırmacılar için merak edildiği sonucuna ulaşabiliriz.

Çalışmaların çoğunluğu makaledir. Bu bilgiden hareketle ilkokullara yönelik yapılan deprem konulu çalışmalarda teze nazaran makale yayınlamanın daha çekici geldiği sonucuna ulaşılabilir. Bunun bir sebebi de tezin çok teferruatlı olması söylenebilir.

Çalışmaların çoğu Nicel Araştırma Yöntemi ile yazılmıştır. Değirmençay ve Cin 2004-2014 yılları arasındaki Türkiye’de yayımlanan depremle ilgili çalışmaları analiz etmiş ve çalışmalarının %43.5’inin nicel araştırmalar olduğu sonucuna ulaşmıştır[38]. Göktaş ve diğerleri yaptığı çalışmada 2000-2009 yılları arasında deprem hakkında yapılan çalışmaların çoğunluğunun nicel yöntem kullanıldığı ve bu çalışmalarının %56.8’inin nicel ve deneysel olmayan yöntemle oluşturulduğu sonucuna ulaşmıştır[39]. Selçuk ve diğerleri de benzer sonuçlar elde etmiştir[40]. Bu üç çalışma da eğitim alanında yayımlanan çalışmaların çoğunluğunun nicel olduğunu desteklediği görülmektedir.

Çalışmaların çoğunda örneklem grubunu öğretmenler oluşturmaktadır. Bunun sebebinin öğretmenlere erişim kolaylığı olması, öğretmenlerin deprem ile ilgili kazanımlara göre öğretim yapması, deprem eğitiminin daha çok okullarda işlenmesi ve daha güvenilir bilgi olarak görülmesi olabilir.

Çalışmaların çoğunda veri toplama aracı anket ölçeklerdir. Değirmençay ve Cin yaptıkları çalışmada en çok kullanılan veri toplama aracının anket olduğu sonucuna ulaşmışlardır[38]. Ozan ve Köse, Göktaş ve diğerleri de benzer sonuçlara ulaşmışlardır[41], [39].

Çalışmaların çoğunun örneklem grubunun bulunduğu yer Ankara’dır.

V. SONUÇLAR

Araştırma sonucunda ilkokullara yönelik deprem konulu çalışmaların çoğunluğunun makale olduğu, yıllara göre en çok 2011-2020 yılları arasında daha yoğun olduğu, örneklem yer olarak en fazla Ankara,

İzmir, İstanbul illeri seçildiği, örneklem grupları olarak öğretmenlerin diğerlerine nazaran daha fazla tercih edildiği, en çok tercih edilen yöntemin nicel araştırma yöntemi olduğu, en fazla kullanılan veri toplama aracının anket olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

TEŞEKKÜR

The heading of the Acknowledgment section and the References section must not be numbered.

KAYNAKLAR

- [1] AFAD(Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), “Ulusal Deprem Stratejisi Ve Eylem Planı (UDSEP-2023) UDSEP-2023’ün Oluşturma Süreci,” <https://deprem.afad.gov.tr/content/75>
- [2] İBB(İstanbul Büyükşehir Belediyesi Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü), “Deprem Nasıl Oluşur ve Türleri Nelerdir?”, 2023. <https://deprezmemin.ibb.istanbul/deprem/>.
- [3] F. Gürbüz ve N. E. Koyuncu, “Çocuklar ve Deprem,” *In International Conference on Scientific and Academic Research*, 1, 379–383, 2023, 14-16 Mart. <https://as-proceeding.com/index.php/icsar/article/view/326>
- [4] İ. Aktürk ve M. Albeni, “Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerine Etkisi: 1999 Yılında Türkiye’de Meydana Gelen Depremler ve Etkileri,” *SDÜİİBF*, vol. 7, no. 1, pp. 1–18, 2002.
- [5] A. Akbaş ve Ö. Çalışkan, “Deprem Etkisinde Hasar Alan Betonarme Yapıların Düzensizlik Türleri Yönü İle İncelenmesi,” *MedicinesComplete*, pp. 428–435, 2023. <https://about.medicinescomplete.com/sector/education-academic-research/>.
- [6] S. Altay, “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Depremle İlgili Konuların İrdelenmesi,” Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2008. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [7] S. Adıgüzel, “İlköğretim Okul Müdürlerinin Deprem İle İlgili Kriz Yönetimine İlişkin Yeterlilikleri,” Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2007. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [8] D. Bulu, “Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci Algı Düzeylerinin Belirlenmesi,” Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, 2023. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [9] İ. Çelik, D. Dur, ve M. E. Bayar, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Deprem Algısı(Ağrı İli Örneği),” *TURAN-SAM Uluslararası Bilim. Hakemli Dergisi.*, vol. 8, no. UASBK “2. uluslararası sosyal bilimler kongresi” özel sayısı,” s. 63-70, 2006.

- [10] A. A. Çelik ve K. Gündoğdu, “Öğretmenlerin Afete Hazırlık Düzeyleri İle İlkokullardaki Afet Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşler,” *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, vol. 8, no. 1, pp. 77–112, 2022. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.1057401>
- [11] Ö. Boztağ ve B. Akyol, “İlkokullarda Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Güvenliği (Aydın İli Efeler İlçesi Örneği),” *Adnan Menderes Üniversitesi, Sos. Bilim. Enstitüsü Derg.*, vol. 4, no. 1, pp. 74–95, 2016. <https://doi.org/10.30803/adusobed.309072>
- [12] Ş. Çoşkun, “Afet Eğitimi Algılaması: İlköğretim Öğrencilerine Verilen Afet Eğitimlerinin Algılanmasını Ölçmek Üzere Bir Araştırma,” Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, 2011. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [13] Y. Değirmenci, M. Kuzey, ve O. Yetişensoy, “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Afet Bilinci ve Eğitimi,” *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Derg.*, vol. 6, no. 2, pp. 33–46, 2019, doi: 10.30900/kafkasegt.591345.
- [14] T. S. Erdoğan, “İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Hava Olayları, İklim ve Deprem İle İlgili Konuların Öğretiminde Aktif Öğrenme Yöntemlerinin Etkisi,” Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2010. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [15] M. Çoban, “Üç Boyutlu Oyunla Yapılan Deprem Eğitiminin İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle Motivasyonlarına Etkisi Ve Öğrenci Görüşleri,” Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, 2017. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [16] E. Doğan, “Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Konusunun Dijital Oyunlarla Öğretiminin Akademik Başarıya Etkisi,” Yüksek lisans, Cumhuriyet Üniversitesi, 2017. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [17] Ö. Tekin ve Y. Dikmenli, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Afet Bilinci Algısı ve Deprem Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi,” *Ahi Evran Üniversitesi Sos. Bilim. Enstitüsü Derg.*, vol. 7, no. 1, pp. 258–271, 2021, doi: 10.31592/aeusbed.811043.
- [18] Ü. Özdemir, M. Ertürk, İ. Güner, ve K. Koca, “İlköğretimde " Deprem Ve Depremin Zararlarından Korunma Yolları'nın Önemi,” *Doğu Coğrafya Derg.* 7 (7), pp. 109–131.2002. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2450/31108>
- [19] Ş. Büyüköztürk, E. Kılıç Çakmak, Ö. Akgün, Ş. Karadeniz, ve F. Demirel, *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara. 2018.
- [20] A. Şimşek ve H. Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yay. Ankara, 2018.
- [21] T. Bektaş, “İlköğretim Okullarında Öğrenci Güvenliği: Büyükçekmece İlçesi Örneği,” Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2007. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- [22] E. Bilen ve M. Polat, “Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalılığına İlişkin Görüşleri,” *Türk Deprem Araştırma Derg.*, vol. 4, no. 1, pp. 155–173, 2022, doi: 10.46464/tdad.1098199.
- [23] S. Demirdelen ve A. B. Çakıcı, “İlkokul/Ortaokul Öğretmenlerinin Doğal Afet Okuryazarlık Düzeyleri : Osmaniye İli Örneği,” *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim. Derg.*, vol. 10, no. 3, pp. 532–541, 2021. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gumussagbil/issue/65005/870607>
- [24] Y. Dikmenli ve H. Yakar, *Öğretmen Adaylarının Afet Bilinci Algı Düzeylerinin İncelenmesi*, vol. XVI, no. 1. 2019. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/50700/660832>
- [25] E. İnal, E. Kaya, ve K. H. Altıntaş, “Türkiye’de Örgün Eğitimin Afet Eğitimi Yeterliliği Açısından İncelenmesi,” *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Derg.*, no. 37, pp. 114–127, 2018. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/41724/463823>
- [26] A. Öcal, “İlköğretim Aday Öğretmenlerinin Deprem Bilgi Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma,” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg.*, no. October, pp. 104–110, 2007. <https://acikerisim.aksaray.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12451/994>
- [27] A. Öcal, U. Çakır, ve Ş. Özelmacı, “İlkokul ve Ortaokul Ders Programlarında Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam,” *Alan Eğitimi Araştırmaları Derg.*, vol. 2, no. 2, pp. 71–83, 2016. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aleg/issue/24315/257671>
- [28] A. Öcal, G. Üniversitesi, ve E. Gazi, “İlköğretim Okullarında Deprem Hazırlıkları: Kırıkkale İl Örneği,” *Kastamonu Eğitim Derg.*, vol. 15, no. 1, pp. 1–12, 2007. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49108/626690>
- [29] A. Öcal, “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Eğitiminin Değerlendirilmesi,” *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Derg.*, vol. 25, no. 1, pp. 169–184, 2005. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gefad/issue/6757/90874>
- [30] F. Zayımoğlu Öztürk, S. Bayat, ve D. Sarı, “Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Çevre İlişkili Kavramları İfade Etme Durumları,” *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg.*, vol. 15, no. USBES Özel Sayısı I, pp. 216–230, 2015. <http://earsiv.odu.edu.tr/xmlui/handle/11489/1865>

- [31] M. K. Öztürk, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Deprem Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma," *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg.*, vol. 28, no. 1, pp. 308–319, 2013. <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/149-published.pdf>
- [32] A. Sert, İ. Çeleğen, A. Yüksel, S. Çetin Dağlı, ve A. Gümüş, "Van İl Merkezindeki Bazı İlköğretim Okullarının Yaşanan Deprem Sonrasında Yeniden Değerlendirilmesi," *Van Tıp Derg.*, vol. 23, no. 2, pp. 159–166, 2016. https://www.journalagent.com/vtd/pdfs/VTD_23_2_159_166.pdf.
- [33] A. A. Çelik, "İlkokul Öğretmenlerinin Afete Hazırlık Düzeyleri ile Afet Eğitiminin Eğitim Programlarındaki Yerine Yönelik Görüşleri," Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, 2020. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [34] N. Demiröz, "İlköğretim Kurumlarında Öğrencilerin Deprem, Yangın ve Tahliye Konusunda Bilgi Durum Tespitlerinin Yapılması," Yüksek lisans tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi, 2019. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [35] L. Gülbaz, "İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri," Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 2016. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [36] M. Kaçmaz, "İlkokul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimine İlişkin Görüşleri(Aydın Merkez İlçe Örneği)," Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2014. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [37] B. Özgüven, "İlköğretim Öğrencilerine Verilen Temel Afet Bilinci Eğitiminin Bilgi Düzeyine Etkisi," Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2006. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- [38] Ş. A. Değirmençay and M. Cin, "Türkiye'deki Deprem Eğitimi Araştırmaları: Betimsel İçerik Analizi," *YYÜ Eğitim Fakültesi Derg.*, vol. 13, no. 1, pp. 301–313, 2016, [Online]. Available: <http://efdergi.yyu.edu.tr>.
- [39] Y. Göktaş *et al.*, "Türkiye 'deki Eğitim Araştırmalarında Eğilimler: Bir İçerik Analizi," *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilim.*, vol. 12, no. 1, pp. 443–660, 2012. https://www.researchgate.net/publication/284626064_Turkiye'deki_Egitim_Arastirmalarinda_Egilimler_Bir_icerik_analizi
- [40] Z. Selçuk, M. Palancı, M. Kandemir, and H. Dündar, "Eğitim ve Bilim Dergisinde Yayımlanan Araştırmaların Eğilimleri: İçerik Analizi," *Eğitim ve Bilim*, vol. 39, no. 173, pp. 430–453, 2014. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/3278>
- [41] C. Ozan ve E. Köse, "Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Araştırma Eğilimleri," *Sak. Univ. J. Educ.*, vol. 4, no. 1, pp. 116–136, 2014. <https://doi.org/10.19126/suje.76547>